

Over scharrelkippen en roofvogels

Hanneke Sevink

Meerderen van jullie hebben ons verontruste e-mails gestuurd over experimenten die momenteel worden uitgevoerd om vrije-uitloopkippen te beschermen tegen roofvogels. Dank voor jullie alerte houding. Wat is het geval? Sommige pluimveehouders klagen over grote uitval onder hennen die ze wijten aan roofvogels en andere predatoren. Het Louis Bolk Instituut heeft toestemming en een zak duiten gekregen van het ministerie van ELI (voorheen LNV) om experimenten uit te voeren, met als doel te achterhalen hoe roofvogels het beste te weren bij scharrelende kippen. In de eerste proef werd een elektrische lokkip gebruikt. Zodra een roofdier contact maakte met de grond en de kip, kreeg hij een schokje. De hoop is dat roofdieren door deze onaangename ervaring alle kippen met rust zullen laten. (Resultaten lieten zien dat Buizerds snel leren dat ze met twee poten op de kip moeten gaan staan om nergens last van te hebben.) In het tweede experiment werd gebruik gemaakt van karkassen van kippen met lithiumchloride erop, een vies smakend goedje waar dieren misselijk van worden. Met als achterliggende gedachte: daarna lusten ze geen kip meer. Waarbij er voor het gemak vanuit wordt gegaan dat roofvogels dezelfde smaak hebben als zoogdieren, of hetzelfde reageren als dieren in gevangenschap (waarop de meeste bevindingen in de literatuur over de afschrikkende werking van vieze goedjes op dieren zijn gebaseerd). Dat is op zijn zachtst gezegd twijfelachtig. Bijna alle proeven met vogels in gevangenschap hadden betrekking op situaties met *ad libitum* alternatief voedsel (dus: in overvloed; zie bijvoorbeeld review in Conover 1984). Het ligt echter voor de hand dat kippenpredatie vooral zal optreden als er voedselschaarste is, en dan overwegend door juveniele dieren (vaak toch al in slechte conditie). Hongerige dieren laten zich niet zo snel afschrikken door een vies stofje (als vastgesteld bij coyotes in het wild; Burns & Connolly 1980). Bovendien zijn roofvogels geen doorsnee vogels. Ze zijn veel beter bestand tegen toxische stoffen dan zoogdieren en andere vogelsoorten (Mason & Clark 1995). Dat bleek ook bij Australische wouwen die giftige padden aten waar buideldieren, krokodillen en varanen aan dood gingen (Beckmann & Shine 2010, zie literatuuroverzicht, pag. 88).

Ons grootste bezwaar tegen de hele gang van zaken is dat omvang en oorzaken van de uitval onder kippen niet wetenschappelijk zijn onderzocht. De uitgangssituatie is in kaart is gebracht door de pluimveehouders zelf dagelijks de door predatoren veroorzaakte uitval onder hun kippen te laten registreren. Op grond van die gegevens, en het feit dat bij bovengenoemde experimenten vooral Buizerds en soms een Havik op de uitgelegde kippen afkwamen, concludeert het Louis Bolk Instituut dat ze een beeld heeft gekregen van de uitval onder uitloopkippen door toedoen van roofvogels. Deze conclusie raakt kant noch wal. Sterfte onder kippen door roofdieren dient niet door belanghebbenden, maar door onafhankelijke onderzoekers, te worden vastgesteld. En dat is al lastig genoeg; in de meeste gevallen vind je alleen het eindresultaat, een dode kip, maar weet je niet wat eraan vooraf is gegaan. Het zou niet voor het eerst zijn

dat boeren de werkelijkheid geweld aandoen ten faveure van een schadevergoeding of ontheffing (voor het omleggen van 'schadelijk, maar helaas beschermd' gedierte). Bovendien zeggen experimenten met aas niets over de mogelijke predatie op levende kippen.

Pas als er sprake is van een echt probleem zou gezocht kunnen worden naar oplossingen. Vooralnog geeft het te denken dat 40% van de bedrijven last zegt te ondervinden van grote uitval door predatoren (hoe waar is dat, en in hoeverre ligt dat aan de bedrijfsvoering); 60% dus kennelijk niet. Als WRN hebben we geen directe invloed op het onderzoek door het Louis Bolk Instituut. We volgen alles nauwlettend en geven kritiek op de gehanteerde methodologie. Via onze website houden we jullie op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen.

Burns R.J. & Connolly G.E. 1980. Lithium chloride bait aversion did not influence prey killing by coyotes. Proc. 9th Vertebrate Pest Conference (1980): 200-204.

Conover M.R. 1984. Response of birds to different types of food repellents. J. Appl. Ecol. 21: 437-443.

Mason J.R. & Clark L. 1995. Mammalian irritants as chemical stimuli for birds: the importance of training. Auk 112: 511-514.

Nu beter nieuws: er is hard gewerkt deze winter. Onze Landelijke Dag te Meppel staat voor de deur met Wespendienven, Grauwe Kiekendienven, gieren, arenden... (zie volgende pagina voor het programma), hopelijk de vernieuwde tentoonstelling en een nieuwe website. Komt dat zien! Veel leesplezier en hopelijk tot de 26ste februari.

Predators Revenge (Wraak der Predatoren), een schilderij gemaakt door Michel Pol en geschonken aan de WRN na eerst te zijn geëxposeerd in het Fries Natuurmuseum. Het verbeeldt de wraak van predatoren (Buizerds, Kraaien, Vos, Bunzing) op hun bedreigers (jager, weidevogel-beschermer, onverlaat). Emotie speelt een grote rol in hoe we natuur zien, vaak met voorbijzien van de feiten. Dit schilderij draait de rollen om. Het wordt verloot op de Landelijke Dag.